קונו שם בדר

דוקנו שם האמן כסוחר בציר

ירוק תלוי ומצפצף

קודם כל נראה מה זה ציר שלא הולך לו בחיים. ציר כזה הוא ציר שחייו מחולקים לשניים. בחלק הראשון, הקטן, הוא יושב ומציר תמונה. בחלק השני, הגדול, הוא מתרוצץ ממקום אחד לשני בשביל למכור את התמונה. יש כאלה המיתדפקים יומם ולילה על דלתו של גזבר ההסתדרות בבנין הועד הפועל, עד שבסוף מצליחים לשכנע אותו לקנות התמונה ב־200 לירות, בשביל לתלות אותה בסניף לשכת המס בתלמי־יחיאל או במרפאת קופת־חולים בעתלית. אחרים הולכים לגור בצפת או ב־עין־הוד, מפני ששם יש סיכויים טובים להתלבש על איזה תייר מחוצלארץ, שרוצה להביא לאשתו מזכרת מארץ הקודש ואין לו כבר מקום בביתו להעמיד בו גמל בצלאל מעץ־זית. בין ציירים אלה שוררת תחרות קשה, ביחוד במקום צפוף כמו צפת.

יש גם כאלה, המוכרים תמונות לחנויות למסגרות ברחוב דיזנגוף ובן־יהודה. אלה הם הציירים העירוניים, שמחוץ לציור התמונות הם גם מורים בבתי־ספר עממיים, המשמשים לתלמידיהם מיטוחן נאה לכדורי נייר וחתיכות גיר. כמובן שקבוצה זו מרכבת מאמנים טובים וגרועים גם יחד, כי הגורל הוא עיוור צבעים ואינו יכול להבדיל בין טוב ורע. לפעמים נדחף צייר כזה על־ידי מלחמת־הקיום לצעד נואש, כמו אותו צייר שהוא אולי האמן הישראלי הגדול ביותר החי בינינו כיום, היוצא כל בוקר עם תיק גדוש ציורים לשכונות החדשות הסובבות את העיר, נכנס ומצלצל בדירות ומציע את תמונותיו למכירה במחיר של חמש או עשר לירות התחיכה.

כמובן שכל הציירים האלה מסתכלים בקינאה גדולה באותם ברי־המזל המעטים שהצליחו להסתדר בחיים. קבוצה זו מורכבת גם היא מאמנים טובים וגרועים. אינני רוצה לחזור על משל הגורל העיוור, אבל ככה זה. בין אנשי קבוצה זו נמצאים אותם עשרת הציירים ושני הפסלים שסמואל דובינר לקח אותם לפני חצי שנה תחת חסותו.

שמואל דובינר, מאז שהפסיק לחידות קופסאות קרטון ומודעות בראשי חברי מועצת ההדרים, לקח תחת חסותו את הציירים. כמה סוחרי אמנות גילו פתאום, שחלק מן התמונות המצויות במחסניהם ושקנו אותן במחירים אפסיים מידי ציירים צעירים ובלתי נודעים, עלו בערכן במאות אלפי אחוזים, מפני שציירים אלה עלו בינתיים לגדולה. הרחם הפנטסטי הזה משך כמה שגים בפאריס יכול להיזכר במספר הרב של ציירים שעלו וירדו בסולם ההצלחה, ללא כל סיבה אמנותית.

ומה בענין מבקרי האמנות הנודעים לתהילה: האם כולם מכורים לחל־סטריט? חס ושלום! יש באמת המון אנשים ישרים, אליו בעלי־הון, שהחליטו להפוך את העסק לשיטה קבועה.

היו קונים בזול תמונות אצל ציירים מתחילים ומחכים עד שציירים אלה יתפרסמו. לכשנוכחו שהעסק הוא לא כל כך עסק, מפני שרוב הציירים אינם מתפרסמים בסופו של דבר, לקחו גם את ענין הפרסומת של הציירים לידיהם הם. התחילו לעשות יחסי־ציבור ולשחד מבקרי אמנות, עד שרכשו לבסוף את הבעלות על עתוני האמנות עצמם. אין כיום עתון או שבועון אמנותי בעל־השפעה, שאינו רכוש גלריה או סוחר אמנות. חוץ מזה, קיימת במקומות האלה בורסה שבה נמכרות תמונות לכל המרבה במחיר. סוכני אותם הסוחרים יושבים בבורסה ומשתדלים בכל כוחם להעלות את מחירי התמונות של הציירים הנמצאים בחסותם, ולהוריד את מחירי אותם הציירים הנמצאים בחסות הגלריות המתחרות.

כמו שאין סנטימנטים במסחר של סוכר ונפט, כן אין גם סנטימנטים במסחר של תמונות. מלבד כמה חסרי־אופי הנופלים ברשת מבקרי האמנות, אין קונים היום תמונות בשביל לתלות אותם על קיר להנאה עצמית. רוב רובם של קוני התמונות הם אספנים, המחכים לרגע בו יעלה המחיר ויוכלו למכור את התמונות ברווח, כפי שהדבר נעשה במניות. לא פלא הוא, שבעיית היופי והטעם הטוב הפכה לבעיה מישנית ולא חשובה. אדם הקונה תמונה בשביל לתלות אותה בסאלון מעל לפסנתר, מעוניין כמובן, בתמונה יפה, לפי דעתו לפחות. אבל זה שקונה לצרכי ספסרות, מה איכפת לו היופי? על רקע זה אפשר להבין את התמיכה הגדולה שזוכה לו הציור האבסטרקטי, במרכזי המסחר הגדולים של האמנות. ככל שקשה יותר להבדיל בין טוב ורע, כך קל יותר לספסר. כל מי שישב אבל גם אדם ישר איננו רוצה לפגר אחרי ההיסטוריה ולהיראות כאחד שאבד עליו הכלח. ואני כבר לא מדבר על אותו כשרון שיש לבני־אדם להתפעל תמיד מיופיו של צד הלחם המרוח בחמאה.

זה בדיוק העסק שהיה חסר לנו עד עכשיו במדינת ישראל, ואל החלל הריק הזה פלש שמואל דובינר בגלריה החדשה שהקים לו ברחוב בן־יהודה פינת פרישמן, בתל־אביב. מי שמכיר את דובינר יודע שהוא לא עושה את זה בשביל כסף. דברים כאלה רחוקים מרוחו הדינאמית ומלהט חזונו הגבואי. דובינר בא להעמיד את האמנות הישראלית על כרעי תרנגולת. הביא עמו מומחה לאמנות ומנהל גלריה מקנדה בשם קרנרמן, שבחר בתריסר אמנים, מהם 10 ציירים מופשטים: עוקשי, שטרייכמן, וקסלר, תומרקין, אגם, קריזה, אברמוביץ', סטמצקי, ארגוב ואחד לא מופשט — גלעדי. הוא גם בחר בשני פסלים: פייגין ודנציגר.

כיוון שהבסיס הוא עסקי ומונופולי, עשו מה שעושה כל מונופול: העלו את מחירי התמונות. המצב האנרכי המקובל, שכל צייר קובע את מחיר התמונה לפי שרירות לבו ועומד על המקח כדי להוריד לחצי, הוסל. עכשיו המחיר הוא קבוע ולפי נקודות.

מה זאת אומרת נקודות? על זה צריך להסביר, שגודל התמונות המצוירות לא נמדד בסנטימטרים אלא לפי גודל סטנדרטי קבוע, המחולק לשלוש קטגוריות מקודשות מימים ימימה: תמונות דמות, תמונות נוף ותמונות נוף־ימי. המחיר לכל נקודה נקבע באופן התחלתי ל־40 לירות. אם נקח לדוגמה, תמונה בגודל של 20 נוף (54 על 73 ס"מ), הרי שתעלה — 800 ל"י.

מכל תמונה שהצייר מוכר, מורידה לו הגלריה עמלה של 33.3% וזה לא חשוב אם התמונה נמכרה באמצעות הגלריה, או באופן פרטי על־ידי האמן. חוץ מזה יש גם הסכמים פרטיים. לשני ציירים — ליחזקל שטרייכמן ואבשלום עוקשי, שדובינר הספיק בינתיים לשנות את שמו לעוקאשי — משלמת הגלריה משכורת חדשית קבועה.

זהו צד אחד של המטבע. הצד השני הוא שתמורת כל אלה לא מתחייבת הגלריה לשום דבר ממשי, מלבד לערוך תערוכה פעם בשנתיים ולדאוג לפרסומת שאת ממדיה איננה מפרטת. כך שזה לא שזה שום דבר מבחינה חוקית. אך ממילא אין לחוזה כזה ערך רב, כי למרות שכולם מדברים עליו, עדיין לא ראה אותו איש זר והכל רק שיר מזמור לעתיד לבוא. בכל זאת, לא הייתי מציע שתראו בתנאים אלה תנאי ניצול, מפני שככה זה בכל הגלריות בעולם.

אבל אם כל כך טוב, למה כל כך רע? על זה אני רוצה לספר לכם מה שאמר לי אחד הציירים, כאשר שאלתי אותו איך הוא מרגיש אצל דובינר. „כמו בכלוב של זהב," אמר הצייר, שאסור לי לגלות את שמו, „אני מוכר עכשיו כל כך הרבה תמונות, ובסכומים כאלה, שלא היית מאמין. אבל מצד שני, אני כבר לא מרגיש כמו צייר, מפני שכאשר אני מתחיל לצייר תמונה, אני לא יכול לגרש ממוחי את המחשבות על השוק האמריקאי ואיזה צבעים הם אוהבים שם וכיצד לשמור כל הזמן להיות במודה, מפני שזה שוק שלא יודע חכמות. היום הם קונים תמונות בצבע אדום ומחר בכחול. פעם הם משתגעים מנקודות ופעם מקוים, ואני כל הזמן מפחד שמישהו ישיג אותי."

זאת הסחורה הכי טובה בבורסה, מפני שאף אחד לא מבין בזה כלום

מס' No.	נוף ימי Marine	נוף Paysage	דמות Figure
1	22x12	22x14	22x16
2	24x14	24x16	24x19
3	27x16	27x19	27x22
4	33x19	33x22	33x24
5	35x22	35x24	35x27
6	41x24	41x27	41x33
8	46x27	46x33	46x38
10	55x33	55x38	55x46
12	61x38	61x46	61x50
15	65x46	65x50	65x54
20	73x50	73x54	73x60
25	81x54	81x60	81x65
30	92x60	92x65	92x73
40	100x65	100x73	100x81
50	116x73	116x81	116x89
60	130x81	130x89	130x97
80	146x89	146x97	146x114
100	162x97	162x114	162x130
120	195x97	195x114	195x130

טבלת הגדלים המיוחדים של הציור ומידותיהם בס"מ.

אמנות הישראלית בשביל לעשות ממנה בן־אדם. בתנופה עסקית רחבת־מעוף, הקים מה שנקרא בעברית, מפעל־חרשתי־למחצה־לאמנות־מופשטת.

כדי שתבינו במה המדובר, אז צריך להסביר לכם שתחילתה של שיטה מסחרית זו, בתקופה שבין שתי מלחמות העולם

כה אמר טוסבראהינדי:

ההיסטוריה חוזרת על עצמה חוזרת על עצמה חוזרת על עצמה חוזרת על עצמה חוזרת על עצמה חוזרת על עצמה חוזרת על עצמה עד שזה יוצא מהאף ואז קורה הבלתי צפוי.

שמעון בדר